

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

TRẦN TRUNG TÌNH

**PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC ĐÁNH GIÁ
KẾT QUẢ HỌC TẬP CỦA HỌC SINH
CHO SINH VIÊN NGÀNH SƯ PHẠM TOÁN**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2021

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

TRẦN TRUNG TÌNH

**PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC ĐÁNH GIÁ
KẾT QUẢ HỌC TẬP CỦA HỌC SINH
CHO SINH VIÊN NGÀNH SƯ PHẠM TOÁN**

Ngành: Lý luận và phương pháp dạy học bộ môn Toán học

Mã số: 9 14 01 11

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học:

- 1. GS.TS Nguyễn Hữu Châu**
- 2. PGS.TS Trịnh Thanh Hải**

THÁI NGUYÊN - 2021

LỜI CAM ĐOAN

Tác giả xin cam đoan luận án **“Phát triển năng lực đánh giá kết quả học tập của học sinh cho sinh viên ngành sư phạm Toán”** là công trình nghiên cứu của riêng tác giả. Các kết quả nghiên cứu và các số liệu nêu trong luận án là hoàn toàn trung thực và chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nào khác trước đó.

Thái Nguyên, tháng 1 năm 2021

Tác giả luận án

Trần Trung Tình

LỜI CẢM ƠN

Tác giả luận án xin bày tỏ tình cảm và lòng biết ơn sâu sắc tới **GS.TS Nguyễn Hữu Châu, PGS.TS Trịnh Thanh Hải** đã dạy bảo, hướng dẫn và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu để luận án sớm hoàn thành.

Trân trọng cảm ơn các nhà khoa học, các bạn đồng nghiệp đã giúp đỡ và cộng tác với tôi trong quá trình nghiên cứu.

Tác giả cảm ơn Học viện Quản lý giáo dục - Bộ Giáo dục và Đào tạo đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi thực hiện luận án này.

Tác giả trân trọng cảm ơn Khoa Toán, các phòng ban Trường ĐHSP Thái Nguyên đã tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong các thủ tục để hoàn thiện luận án này.

Thái Nguyên, tháng 1 năm 2021

Tác giả luận án

Trần Trung Tình

MỤC LỤC

Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục các bảng	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Mục tiêu nghiên cứu.....	2
2. Khách thể và đối tượng nghiên cứu	2
3. Giả thuyết khoa học	2
4. Nhiệm vụ nghiên cứu	2
5. Phạm vi nghiên cứu.....	3
6. Phương pháp nghiên cứu.....	3
7. Luận điểm khoa học sẽ đưa ra bảo vệ.....	4
8. Dự kiến những đóng góp trong luận án	4
CHƯƠNG 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN	5
1.1. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	5
1.2. Khái niệm về đánh giá.....	8
1.2.1. Đo lường.....	8
1.2.2. Trắc nghiệm	9
1.2.3. Kiểm tra.....	9
1.2.4. Đánh giá	10
1.2.5. Kết quả học tập và đánh giá kết quả học tập.....	11
1.3. Khái niệm liên quan đến năng lực.....	12
1.3.1. Năng lực	12
1.3.2. Năng lực dạy học.....	13
1.4. Xu thế đánh giá trong giáo dục hiện nay	16
1.4.1. Đánh giá để xác định được kết quả học của người học	16
1.4.2. Đánh giá để thúc đẩy việc học của người học	18
1.4.3. Đánh giá chính là quá trình học thực sự	20

1.5. Phân loại đánh giá	22
1.5.1. Phân loại đánh giá theo mục đích đánh giá.....	22
1.5.2. Phân loại đánh giá theo các thời điểm đánh giá.....	23
1.5.3. Phân loại đánh giá dựa trên vật đối chứng	24
1.5.4. Phân loại đánh giá dựa trên đối tượng tham gia đánh giá.....	25
1.5.5. Phân loại đánh giá dựa trên kiểu đánh giá	27
1.6. Năng lực của người giáo viên cho đánh giá kết quả học tập Toán của học sinh trung học phổ thông.....	28
Kết luận Chương 1	30
CHƯƠNG 2. NGHIÊN CỨU THỰC TRẠNG	31
2.1. Phương pháp nghiên cứu.....	31
2.1.1. Mục tiêu nghiên cứu.....	31
2.1.2. Mẫu nghiên cứu.....	31
2.1.3. Công cụ nghiên cứu	31
2.1.4. Thu thập dữ liệu nghiên cứu	32
2.1.5. Phân tích dữ liệu.....	34
2.2. Thực trạng năng lực của giáo viên về đánh giá kết quả học tập Toán của học sinh THPT	35
2.2.1. Thực trạng năng lực chẩn đoán của giáo viên về khả năng và kết quả học Toán của học sinh.....	35
2.2.2. Thực trạng năng lực sử dụng các chiến lược và phương pháp đánh giá thích hợp với mục tiêu dạy học Toán.....	36
2.2.3. Thực trạng năng lực thực hiện quá trình đánh giá	39
2.2.4. Nhận xét chung về thực trạng năng lực của giáo viên cho lĩnh vực đánh giá kết quả học tập Toán của học sinh THPT	41
2.3. Thực trạng chuẩn bị năng lực đánh giá kết quả học tập Toán của học sinh THPT cho sinh viên sư phạm ở trường đại học	42
2.3.1. Thực trạng hiểu biết của sinh viên về tầm quan trọng và vai trò đánh giá kết quả học Toán của học sinh	42
2.3.2. Thực trạng về cách dạy - học tại trường đại học có ngành Sư phạm Toán	44

2.3.3. Tìm hiểu việc chuẩn bị cho sinh viên ngành sư phạm Toán học về lĩnh vực đánh giá kết quả học tập ở một số trường đại học Việt Nam.....	45
Kết luận Chương 2	47
CHƯƠNG 3. ĐỀ XUẤT	48
3.1. Khung năng lực của giáo viên về lĩnh vực đánh giá kết của học tập Toán của học sinh Trung học phổ thông	48
3.2. Biện pháp phát triển cho sinh viên năng lực đánh giá kết quả học tập Toán của học sinh Trung học phổ thông	51
3.2.1. Biện pháp 1. Nghiên cứu hồ sơ học tập và xây dựng nội dung phỏng vấn như là một công cụ giúp sinh viên chẩn đoán về kết quả và khả năng học Toán của học sinh.....	52
3.2.2. Biện pháp 2. Thiết kế dự án học tập hướng đến giúp học sinh thực hành giải quyết các vấn đề của thế giới thực, từ đó, nâng cao năng lực đánh giá thực của sinh viên.....	57
3.2.3. Biện pháp 3: Bồi dưỡng năng lực chấm điểm của sinh viên	65
Kết luận Chương 3	75
CHƯƠNG 4. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	76
4.1. Khảo nghiệm sự cần thiết và tính khả thi về khung năng lực đã đề xuất	76
4.1.1. Phương pháp khảo nghiệm.....	76
4.1.2. Kết quả khảo nghiệm.....	77
4.2. Khảo nghiệm sự cần thiết và tính khả thi của các biện pháp đã đề xuất	100
4.2.1. Phương pháp khảo nghiệm.....	100
4.2.2. Kết quả khảo sát.....	101
4.3. Thử nghiệm biện pháp “Bồi dưỡng năng lực chấm điểm của sinh viên”	104
4.3.1. Mục đích, nội dung và phương pháp thử nghiệm	105
4.3.2. Kết quả thử nghiệm.....	106
Kết luận Chương 4	110
KẾT LUẬN LUẬN ÁN	111
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC ĐÃ CÔNG BỐ	112
TÀI LIỆU THAM KHẢO	113
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1.	Thực trạng năng lực chẩn đoán của giáo viên về khả năng và kết quả học Toán của học sinh.....	35
Bảng 2.2.	Thực trạng năng lực sử dụng các chiến lược và phương pháp đánh giá thích hợp với mục tiêu dạy học Toán.....	37
Bảng 2.3.	Đánh giá thực trạng năng lực thực hiện quá trình đánh giá.....	39
Bảng 2.4.	Nhận thức của giảng viên và sinh viên về vai trò của đánh giá kết quả học tập, sự cần thiết rèn luyện năng lực đánh giá kết quả học tập của học sinh.....	43
Bảng 2.5.	Thông kê ý kiến đồng ý với các ý hỏi về sự cần thiết rèn luyện năng lực cho sinh viên về đánh giá kết quả học tập của học sinh	43
Bảng 2.6.	Thông kê số lượng đối tượng đồng ý với các ý hỏi về nguyên nhân của thực trạng đánh giá của học sinh	45
Bảng 3.1.	Khung năng lực của người giáo viên về lĩnh vực đánh giá kết quả học tập của học sinh THPT	48
Bảng 3.2.	Ghi chép lại một cuộc phỏng vấn giữa giáo viên và học sinh	55
Bảng 4.1.	Kết quả thăm dò ý kiến đánh giá tính cần thiết của các biện pháp	102
Bảng 4.2.	Kết quả thăm dò ý kiến đánh giá tính khả thi của các biện pháp	103
Bảng 4.3.	Thông tin về sinh viên tham gia thử nghiệm	105

MỞ ĐẦU

Trong mọi xã hội, trong mọi thời đại, nghề dạy học luôn được coi là một nghề cao quý; người thầy giáo luôn được kính trọng. Bởi vậy người thầy giáo phải là người có phẩm chất tốt đẹp, có trình độ chuyên môn tốt và phải có trách nhiệm cao. Cố thủ tướng Phạm Văn Đồng đã từng nói: “Nghề thầy giáo là nghề cao quý nhất trong các nghề cao quý, sáng tạo nhất trong các nghề sáng tạo”.

Đánh giá là bộ phận không thể tách rời của quá trình dạy học và có thể nói, đánh giá là động lực để thúc đẩy sự đổi mới quá trình dạy và học. Ngày nay, nhiều hình thức đánh giá cũ và mới tồn tại song song nhau. Nhiều hướng tiếp cận đánh giá mới và khái niệm mới đã xuất hiện như: “Đánh giá định tính; Đánh giá xác thực dựa trên kết quả thực hiện; Đánh giá theo chuẩn; Đánh giá theo năng lực; Đánh giá theo sản phẩm đầu ra”.

Về thực trạng đánh giá học sinh tại các trường phổ thông hiện nay, chúng ta thấy, chủ yếu mới chỉ tập trung vào đánh giá kết quả học tập, để xếp loại học sinh, cho điểm nhưng không phản hồi (hoặc có chữa bài, nhưng “áp đặt” cách giải đúng của giáo viên mà bỏ qua không phân tích các sai sót/sai lầm của học sinh...).

Đã có nhiều công trình bàn về chủ đề đánh giá, với nguồn tư liệu có được, chúng tôi chỉ điểm qua một số công trình nghiên cứu liên quan (cụ thể được trích dẫn trong phần sau của luận án). Trong hầu hết các công trình trên đều bàn về chủ đề chiến lược giảng dạy, đánh giá trong giáo dục, tuy nhiên đánh giá người học theo hướng tiếp cận năng lực và theo quá trình là chưa nhiều.

Một cách tổng quan, chúng tôi thấy hầu hết các công trình của tác giả trên đã phần nào nêu nên hiện trạng về đánh giá ở trường phổ thông nói chung và chỉ ra một số hạn chế trong công tác đánh giá. Tuy nhiên, để đổi mới được phương pháp đánh giá thì cần những nghiên cứu sâu hơn.

Ở trường phổ thông, trình độ và năng lực của người giáo viên toán có ảnh hưởng rất nhiều đến học sinh. Trước những kiến thức toán học trừu tượng, khó hiểu và trước học sinh với những khác biệt trong nhận thức và tư duy. Do vậy, giáo viên cần có năng lực dạy để phát huy được năng lực học tập của mỗi học sinh, phương pháp dạy học này cũng kéo theo sự thay đổi phương pháp đánh giá phù hợp hơn.

Nếu không được bồi dưỡng đầy đủ trong quá trình hình thành và phát triển năng lực đánh giá cho sinh viên ở giai đoạn học tập tại trường Sư phạm thì các sinh viên sẽ khó khăn trong đánh giá năng lực của học sinh sau khi ra trường đi dạy.

Nhằm quan tâm đào tạo các thầy, cô giáo có tay nghề giỏi trong tương lai tức là đã quan tâm đến chất lượng nhân lực tương lai và sự phát triển xã hội. Những kết quả nghiên cứu về năng lực đánh giá đã có vẫn là chưa đủ trước những đòi hỏi của xã hội, của sự biến động về nội dung, chương trình giáo dục phổ thông. Bởi vậy, việc phát triển năng lực dạy học nói chung và năng lực đánh giá nói riêng cho sinh viên cũng cần có những đổi mới.

Xuất phát từ những lý do trên chúng tôi chọn hướng nghiên cứu: ***“Phát triển năng lực đánh giá kết quả học tập của học sinh cho sinh viên ngành Sư phạm Toán”***.

1. Mục tiêu nghiên cứu

Mục tiêu nghiên cứu hướng tới: phát triển năng lực đánh giá kết quả học tập của học sinh cho sinh viên ngành Sư phạm Toán.

2. Khách thể và đối tượng nghiên cứu

- *Khách thể nghiên cứu:* Quá trình đào tạo sinh viên ngành Toán ở trường Đại học sư phạm.

- *Đối tượng nghiên cứu:* Quá trình trang bị, bồi dưỡng năng lực đánh giá kết quả học tập môn Toán của học sinh THPT theo định hướng đánh giá năng lực người học cho sinh viên ngành Sư phạm Toán các trường Đại học Sư phạm.

3. Giả thuyết khoa học

Nếu xác định được các thành tố cơ bản trong năng lực đánh giá kết quả học tập của học sinh THPT cho sinh viên ngành sư phạm Toán và đề xuất được các biện pháp thích hợp thì sẽ góp phần phát triển năng lực đánh giá của sinh viên, từ đó nâng cao chất lượng đào tạo giáo viên Toán THPT.

4. Nhiệm vụ nghiên cứu

4.1. Nghiên cứu lý luận về các nội dung

- Việc đánh giá kết quả học tập môn Toán của học sinh THPT theo định hướng đánh giá năng lực người học;

- Năng lực dạy học, năng lực thực hiện việc kiểm tra, đánh giá trong dạy học nói chung, dạy học môn Toán ở THPT nói riêng.

4.2. Nghiên cứu thực tiễn

- Đánh giá được thực trạng năng lực của giáo viên cho đánh giá kết quả học tập Toán của học sinh THPT

- Thực trạng việc chuẩn bị ở các Trường Đại học Sư phạm về năng lực đánh giá kết quả học tập của học sinh cho sinh viên.